

A.C. Baantjer

De Cock

en het masker van de dood

De Fontein

1

Rechercheur De Cock van het aloude politiebureau aan de Amsterdamse Warmoesstraat slenterde op zijn gemak over het brede trottoir van het Damrak. Zo nu en dan blikte hij knipperend omhoog naar een gulle zon, die zich ondanks allerlei aankondigde depressies niet wenste te verschuilen achter het grauw van een wolkendek, maar nu al dagen achtereen blij en onbekommerd straalde in een strakblauwe hemel.

De Cock genoot. Zijn humeur had de eigenschappen van een barometer. Bij kou en regen stond zijn gezicht op storm, maar in de koestering van het milde zonlicht fleurde het op. Dan dansten de grillige accolades een zoete glimlach langs zijn mond, dan jubelde zijn hart en hing zijn oude hoedje scheef op één oor.

Op de hoek van de Oudebrugsteeg bleef hij staan. Een moment kwam de gedachte bij hem op om voor die dag de misdaad te laten voor wat ze was en gewoon door te wandelen naar het Rokin, langs de Amstel verder de stad uit langs groene weilanden met vredig grazende koeien en witte onschuldige schapen.

Hij grijnsde tegen zichzelf in het spiegelen glas van een reclamezuil en stak het Damrak over, sprintte roekeloos voor een aanstormende tram langs, slofte traag, bijna bedaagd aan de schippersbeurs voorbij en sjokte de Warmoesstraat in.

Voor de ingang van het politiebureau bleef hij opnieuw staan. De blauwstenen stoep werd scherp op zijn netvlies geprojecteerd; de uitholling door duizenden voetstappen van politiemensen en kleine zondaars.

Ineens, starend, ervoer hij die stenen stoep als een barrière, een drempel, die hem vrees aanjoeg, die hem verkilde, die alle zonnewarmte van het Damrak uit zijn botten joeg. Hij werd gegrepen door een onberedeneerde angst. Het was alsof een vreemde inwendige stem hem influisterde om die dag uit zijn ambtelijke leven te schrapen, een sprong te maken in de tijd. Een sprong van vierentwintig uur tot een lachende nieuwe morgen. Huive-

rend duwde hij die benauwende onrust uit zijn hart en stapte de brede hal in.

Toen hij op de tweede etage de grote recherechekamer binnenkwam, keek Vledder, zijn jonge assistent, onderzoekend naar hem op.

‘Wat is er? Ben je geschrokken?’

‘Hoezo?’

‘Je ziet bleek.’

De Cock zwiepte zijn oude hoedje naar de kapstok en trok zijn regenjas uit. Hij hing hem over de rugleuning van zijn bureaustoel en ging zitten.

‘Geloof jij in omen?’

‘Welke ome... ome Willem, ome Kees?’

De Cock schudde misprijzend zijn hoofd.

‘Met dergelijke zaken moet je niet spotten,’ sprak hij ernstig. ‘Omen zijn onverklaarbare voortekenen... aanwijzingen dat er iets zal gaan gebeuren... iets ernstigs, schokkends.’ Hij staarde enige seconden zwijgend voor zich uit. ‘Een paar minuten geleden ervoer ik zo’n omen,’ ging hij verder. ‘Ik stond voor de stoep van het bureau, toen ik plotseling het gevoel kreeg dat ik vandaag niet naar binnen moest gaan. Het was alsof die blauwstenen stoep tegen mij sprak... een waarschuwing voor een naderend onheil.’

Vledder keek hem grijnzend aan.

‘Onzin. Larieloek. Stoepen spreken niet.’ Hij hield zijn hoofd iets schuin. ‘Ik denk dat jij een klein zomergriepje onder je leden hebt. Dat heerst erg op het moment. En weet je... koortsige mensen hebben vaak de meest vreemde fantasieën.’

De Cock reageerde nukkig.

‘Ik ben niet griepig en ik heb ook geen koorts.’ Het klonk korzellig. ‘Je mag dat *omen* voor mijn part rustig vergeten.’ Hij voelde hoe de huivering wegtrok en de kleur op zijn gezicht terugkeerde. ‘Maar je vroeg mij waarom ik zo bleek binnenkwam.’

Vledder glimlachte.

‘Omen.’

‘Precies.’

De jonge recherecher boog zich iets naar voren.

‘Ik had vanmorgen al vroeg de commissaris bij mij. Hij vroeg naar jou.’

‘Waarom?’

‘Hij wilde je spreken.’

‘Waarover?’

Vledder wuifde voor zich uit.

‘Ik heb in de wandelgangen horen fluisteren dat hij jou de opdracht wil geven om een anti-zakkenrollersteam op poten te zetten.’

De Cock trok een vies gezicht.

‘Ik... een anti-zakkenrollersteam?’

Vledder knikte.

‘Volgende week begint Sail Amsterdam. Er wordt enorm veel publiek verwacht... van heinde en verre. Alle hotels zijn volgeboekt. Een ideale gelegenheid voor het internationale zakkenrollersgilde om ook eens naar dat stel oude schuiten te komen kijken.’

De Cock keek geërgerd op.

‘Wat mankeert je? Heb je slecht geslapen? Je bent zo negatief. Eerst kraak je mijn omen en nu degradeer je de glorie van lange eeuwen scheepvaart tot... een stel oude schuiten.’

Vledder keek hem onnozel aan.

‘Zijn het dan geen oude schuiten?’

De Cock kneep zijn beide ogen even dicht en zuchtte.

‘Sail Amsterdam is een prachtige manifestatie. Als oud-Urker ben ik verknocht aan die... eh, die oude schuiten. Mijn grootvader viste met zo’n sierlijk houten bottertje op wat toen nog de Zuiderzee heette. Geen donderende motoren met honderden pk’s, maar gewoon, op de zeiltjes. Vertrouwend op God en de wind. Ik ben vast van plan om dat spektakel op het IJ aandachtig te bekijken. Van de vorige Sail Amsterdam heb ik geen moer gezien, omdat wij met de erfenis van de psychiater bezig waren.* Maar dit keer laat ik het mij niet ontgaan. Daarom... de commissaris zoekt maar een ander voor zijn anti-zakkenrollersteam.’

‘Je neemt verlof?’

* Zie *De Cock en het dodelijk akkoord*.

De Cock knikte nadrukkelijk. ‘Zo is dat. Ik ga op mijn gemak de *Amerigo Vespucci* uit Italië bezichtigen... de *Kruzenshtern* uit Rusland... de *Libertad* uit Argentinië... de Deense *Georg Stage* en de Duitse bark *Gorch Fock*.’ Om zijn lippen doolde een melancholische glimlach. ‘Stuk voor stuk schoonheden... levende herinneringen aan een voorbije tijd... de tijd van zeevaartromantiek en... de shanty’s.’

Vledder keek hem niet-begrijpend aan.

‘Wat zijn shanty’s?’

De Cock spreidde in vervoering zijn beide armen.

‘Zeemansliederen. Tijdens hun zware en vaak eentonige werkzaamheden aan boord van de windjammers zongen de zeelieden hun shanty’s... zoals *Roling home* en *What shall we do with the drunken sailor*... prachtige liederen.

Vledder beluisterde de enthousiaste toon.

‘Je bent erfelijk belast,’ sprak hij simpel.

De Cock lachte.

Toen werd er geklopt.

De beide rechercheurs keken op en Vledder riep: ‘Binnen!’

De deur van de recherchekamer gleed langzaam open. In de deuropening verscheen een jongeman. De Cock schatte hem op achter in de twintig. Hij was vrij lang en mager. Zijn bleke gezicht was smal met een iets teruglopende kin. Hij droeg een donkerbruin grof wollen colbert met leren ovaaltjes op de ellebogen en een lichtgrijze pantalon, waaruit de vouw was verdwenen. De mouwen van het colbert waren veel te kort, waardoor zijn armen haast buitensporige proporties kregen. Met een slenterende tred kwam hij naderbij. Om zijn dunne lippen zweefde een verlegen lachje. Op een paar meter afstand van de rechercheurs bleef hij staan en keek van De Cock naar Vledder en terug.

‘Ze is weg.’

In zijn wat hoge stem trilde een soort verontschuldigende verbijstering.

‘Ze is weg,’ herhaalde hij op dezelfde toon.

De Cock nam hem nauwkeurig in zich op. Zijn blik richtte zich op de vriendelijke grijze ogen, het lage voorhoofd en de verwilderde kastanjebruine haardos.

De jongeman stond daar zo slungelig, zo hulpeloos ook, dat het de oude rechercheur ontroerde. Hij wenkte hem naderbij en liet hem op de stoel naast zijn bureau plaatsnemen.

‘Wie is weg?’ vroeg hij beminnelijk.

‘Roosje.’

‘Roosje?’ herhaalde De Cock vragend.

De jongeman knikte.

‘Zo noem ik haar. Roosje. Feitelijk heet ze Rosalinde... Rosalinde van Evertsoord. Ze is nog van adel.’ Hij gebaarde wat schuchter. ‘Verarmde adel.’

‘En wie bent u?’

De jongeman kwam geschrokken van zijn stoel overeind en maakte een wat stijve buiging.

‘Dat was niet erg netjes van me,’ sprak hij verontschuldigend.

‘Ik had mij onmiddellijk aan u moeten voorstellen. Mijn naam is Nederwoud... Richard Nederwoud.’ Hij ging weer zitten en keek op. ‘En u bent rechercheur De Cock?’

De grijze speurder knikte.

‘Met ceooceekaa,’ antwoordde hij haast automatisch.

De jongeman glimlachte.

‘Men had mij voorspeld dat u zo zou reageren.’

De Cock trok zijn gezicht strak.

‘Wie is *men*?’

‘Vrienden van mij. Zij raadden mij aan om naar u toe te gaan.’

‘In verband met Roosje?’

‘Ja. Ik ben eerst naar het politiebureau aan de Lodewijk van Deyssestraat geweest. Maar daar wilde men niet naar mij luisteren... niet echt, bedoel ik.’

‘Waarom ging u naar de Lodewijk van Deyssestraat?’

Richard Nederwoud wuifde wat onzeker.

‘Daar zou de zaak behandeld moeten worden.’

‘Waarom?’

‘Het is in het Zuiderkruis Ziekenhuis gebeurd en dat, zo werd mij verteld, ressorteert onder het bureau Lodewijk van Deyssestraat.’

De Cock wreef met zijn vlakke hand over zijn gezicht.

‘Wat gebeurde er in het Zuiderkruis Ziekenhuis?’

‘Daar verdween Roosje.’

‘Zomaar?’

Richard Nederwoud verschoof iets op zijn stoel.

‘U hebt gelijk,’ sprak hij hoofdschuddend. ‘Ik begin wat chaotisch. U moet mij dat niet kwalijk nemen. Ik ben door al dat gedoe wat in de war. Ik zal proberen wat duidelijker te zijn.’

De Cock knikte hem bemoedigend toe.

‘Wat is uw relatie tot Roosje?’

‘Ze is mijn vriendin. Roosje en ik hebben al jaren een lat-verhouding. Ik woon in de Kerkstraat, niet ver van de Amstel. Roosje heeft een tweekamerflat in Purmerend. In de weekeinden zijn we meestal bij elkaar. En we gaan altijd samen met vakantie.’ Richard Nederwoud frommelde wat nerveus in de binnenzak van zijn colbert, nam uit zijn portefeuille een foto en gaf die aan De Cock.

‘Dat is ’r.’

De oude rechercheur blikte in het vrolijk lachend gezicht van een jonge vrouw met kortgeknipt blond haar. De lach, de kuiltjes in beide wangen, gaven aan dat gezicht een guitige uitstraling. De Cock vroeg zich af wat zo’n knappe jonge vrouw in die lange slungel zag, maar hield die gedachte wijselijk voor zich. Hij wierp nog een blik op het portretje en wilde het teruggeven. Richard Nederwoud maakte een afwerend gebaar.

‘Houdt u het maar. Voor uw onderzoek. U zult het beslist nodig hebben.’

De Cock legde de foto voor zich op zijn bureau.

‘Hoe kwam Roosje in het Zuiderkruis Ziekenhuis?’

‘Door een verwijzing van haar huisarts, dokter Jan van Aken in Purmerend.’

‘Was ze ziek?’

Richard Nederwoud trok weifelend zijn schouders op.

‘Roosje is nooit ziek. Ze is erg sportief... doet veel aan basketbal... daar is ze erg goed in... speelt in ploegen die ons land vertegenwoordigen. Maar de laatste dagen voelde ze zich niet goed. Ze was hangerig, lusteloos. Ze hoestte ook een beetje. Dat vertelde ze mij door de telefoon. We bellen elkaar elke dag. Op mijn aanraden is ze naar de huisarts gegaan.’

De Cock keek hem wat verwonderd aan.

‘En die huisarts verwees haar naar het Zuiderkruis Ziekenhuis in Amsterdam?’

‘Ja.’

‘Waarom geen ziekenhuis in Purmerend?’

De jongeman trok zijn schouders op.

‘Dat weet ik niet. Ik heb daar eerlijk gezegd niet bij nagedacht.’

‘Naar welke afdeling werd ze verwezen?’

‘Neurologie.’

De Cock gebaarde voor zich uit.

‘En verder?’

Richard Nederwoud antwoordde niet direct. Hij staarde in het niets. Secondenlang. Het leek alsof hij het beeld van het ziekenhuis in zijn herinnering terugriep.

‘Roosje,’ sprak hij hees, ‘meldde zich met haar verwijfsbrief aan de balie.’

‘Wanneer was dat?’

‘Eergisteren, woensdag, elf uur.’

‘U was bij haar?’

Richard Nederwoud knikte traag.

‘Ze wilde graag dat ik met haar meeging. Ze was in haar eigen autootje, een wat vreemd beschilderde lelijke eend, uit Purmerend gekomen. In Amsterdam, in de Kerkstraat, stapte ik bij haar in en vandaar reden wij naar het Zuiderkruis Ziekenhuis. Onderweg spraken we niet veel. We waren allebei wat onder de indruk.’

De Cock glimlachte bemoedigend.

‘Dat begrijp ik. Hoe ging het verder?’

Richard Nederwoud likte aan zijn droge lippen.

‘Bij het ziekenhuis is een grote parkeerplaats. Daar zette Roosje haar wagentje neer. We stapten uit en ik keek omhoog. Ik had onmiddellijk een antipathie tegen het gebouw. Het was zo groot, zo kil, zo steriel, zo onpersoonlijk, dat het mij angst aanjoeg. Ik heb een moment overwogen om Roosje tegen te houden... haar te beletten om naar binnen te gaan. Maar ik besefte tegelijk hoe onzinnig mijn angst was.’

De Cock trok een ernstig gezicht.

‘Al lijkt soms de grond te ontbreken... angst is nooit onzinnig.’

Richard Nederwoud keek dankbaar naar hem op.

‘Ik voelde die angst. Ze was heel wezenlijk... trilde in mijn lichaam. De hele weg naar de ingang heb ik Roosje stevig bij haar arm vastgehouden... bang om haar te verliezen.’ Hij zuchtte diep. ‘Binnen moest ik haar loslaten. Ze stapte alleen naar de balie. Iemand zei tegen haar dat ze even moest wachten.’

‘Even?’

‘Een paar minuten, schat ik. Toen kwam er een verpleegster. Die riep haar naam en nam haar mee.’

‘U bleef in de wachtkamer?’

Richard Nederwoud maakte een verontschuldigend gebaar.

‘Ik dacht dat duurt niet zo lang... een kwartiertje... hoogstens een halfuur. Maar na ruim een uur zat ik daar nog.’ Hij grinnikte met een verlegen trekje om zijn mond. ‘Ik ben niet zo’n man die onmiddellijk aan de bel trekt, mensen onnodig lastig valt. Dat ligt niet zo in mijn aard. Ik bleef kalm zitten wachten. Maar om onbegrijpelijke redenen werd ik vanbinnen steeds onrustiger. Ik kon mij op den duur niet meer dwingen om op die stoel te blijven. Met grote passen liep ik de wachtkamer uit en begon door de hal te ijsberen. Ik had net voldoende moed bijeenge-raapt om te informeren, toen diezelfde verpleegster naar mij toe kwam en vroeg of ik met haar mee wilde gaan. Dat deed ik. Ik dacht dat ze mij naar Roosje zou brengen of naar een arts... een specialist, die mij iets zou vertellen over haar toestand... of ze iets mankeerde. Maar ze bracht mij naar een soort behandelkamer en daar nam een andere verpleegster bloed van mij af.’

De Cock trok rimpels in zijn voorhoofd.

‘Wat?’ vroeg hij met een zweem van ongeloof. ‘Men nam bloed van u af?’

Richard Nederwoud knikte.

‘Van mij... ja.’

‘En dat stond u toe?’

De jongeman tilde zijn rechterschouder iets op.

‘Ik... eh, ik dacht,’ sprak hij onzeker, ‘dat het verband hield met het geneeskundig onderzoek van Roosje... dat men in het ziekenhuis wilde weten of ik iets had... een ziekte of zo.’

De Cock zuchtte diep.

‘U liet bloed afnemen.’

Het klonk als een beschuldiging.

Richard Nederwoud knikte opnieuw.

‘Toen het was gebeurd, zei de verpleegster die mij uit de hal had opgepikt, dat ik klaar was en dat ik nu kon gaan. Ik zei tegen haar: “Ik ga nog niet. Ik blijf wachten op juffrouw Van Evertsoord.” De verpleegster keek mij toen wat vreemd aan en zei verstrooid, half verbaasd: “Juffrouw... juffrouw Van Evertsoord?” Ik zei: “Ja, dat is die dame die u vanmorgen in de wachtkamer bij mij hebt weggehaald.” Toen trok ze haar mond strak, schudde haar hoofd en zei: *“Ik heb nooit een dame bij u weggehaald.”*’

De Cock fronste zijn wenkbrauwen.

‘En het was dezelfde verpleegster?’

‘Absoluut.’

De Cock glimlachte en boog zich wat vertrouwelijk naar hem toe. ‘U was niet in uw gewone doen,’ sprak hij vriendelijk. ‘Door het lange wachten was u wat gespannen. Ik kan mij voorstellen...’

Richard Nederwoud onderbrak hem fel. Er kwam een grimmige trek op zijn gezicht. Hij kneep zijn lippen op elkaar. ‘Een vergissing is uitgesloten,’ sprak hij verbeterd. ‘De gelaatstrekken... het wat mollige figuur van die verpleegster vergeet ik nooit.’ Hij tikte een paar maal met zijn wijsvinger tegen de zijkant van zijn hoofd. ‘Dat zit hier in mijn herinnering gegrift.’ Er kwamen rode plekken op zijn gezicht. Hij snoof verachtelijk en zijn neusvleugels trilden. ‘Ze liep stom bij mij vandaan.’

‘Wie?’

Richard Nederwoud zwaaide met zijn beide armen.

‘Die verpleegster... de gang in. Ik ging haar na en pakte haar bij haar schouder vast. “Waar is Roosje!” schreeuwde ik. “Wat hebben jullie met haar gedaan?” De verpleegster werd kwaad. Ze duwde mijn hand van haar schouder en zei hautain dat ik haar niet moest lastigvallen. Daarna ging ze ergens in die gang een deur binnen en was weg. Verbouwereerd bleef ik staan. Het was net alsof iemand mij een enorme dreun met een hamer had gegeven.’

Toen ik na een tijdje mijzelf weer een beetje in bedwang had, stapte ik in de hal naar de man achter de balie. Ik zei zo vriendelijk als ik kon: “Vanmorgen ben ik hier met een dame gekomen, ene juffrouw Van Evertsoord... Rosalinde van Evertsoord. Ze had een verwijsbriefje bij zich van dokter Van Aken uit Purmerend.”

De man keek in zijn papieren en zei: “Ze staat niet op mijn lijst.” Ik werd opnieuw zenuwachtig, opstandig en schreeuwde: “Ze heeft zich bij u gemeld. Vanmorgen om elf uur. Ik heb het zelf gezien.”

De man keek mij aan alsof hij met een zwakzinnige te doen had en schudde zijn hoofd. “Als ze niet op mijn lijst staat, zei hij bot, dan heeft ze zich ook niet bij mij gemeld.”

Richard Nederwoud sloeg zijn beide handen voor zijn gezicht. Zijn lichaam trilde. Zweet parelde op zijn voorhoofd. Het duurde even voor hij verderging.

‘Ik dacht een moment dat ik gek werd. Een tijdlang heb ik voor die balie gestaan. De man keek niet verder naar mij om... deed net alsof ik er niet was... of ik niet bestond. Verdoofd, in een soort doffe paniek, ben ik het ziekenhuis uitgelopen. Het leek alsof de hersenen in mijn hoofd waren losgeraakt. Buiten dacht ik plotseling aan haar autootje. Zo hard ik kon rende ik naar de grote parkeerplaats.’

De Cock keek hem aan.

‘En?’ vroeg hij gespannen.

Richard Nederwoud liet vermoeid zijn hoofd zakken. ‘Haar wantje was weg.’